

DEO DUCE
DISPUTATIO JURIDICA
In

TITULOS
LIBRI Tertij, Quarti,
Quin & Sexti, scilicet Corpo-
ris Juris Civ. Rom.

P R E S I D E

Viro Consultissimo

M. MICHAEL O. VVEXIONIO
Juris. Pol: & Hist. Prof: laudatissimo, Mecōe-
nate ac Præceptore a ternū suspicendo.

Auct. & Respond:

JACOBO P. CHRONANDRO
W Gotha.

Ad Diem . Maij, 1649.

A B O Æ,

Imprimebat PETRUS Wald/ Acad. Typogræ

20 АБДИ

АМЕРИКАНСКИЙ

СОВЕТСКОГО СОЮЗА

LIBER
TERTR. 3.

Tit. I.

De Postu-
lando. Cod.
lib. 2. tit. 3.

Thesis Prima.

AD finem Disputationis prioris de pactis & transactionibus actum est, quæ dum litem sospire nequeunt, postulationes in judicio instituantur. Postulare autem est desiderium suum vel amici sui in jure (i.e. judicio) apud eum, qui jurisdictioni præest, exponere. Vel alterius desiderio contradicere.

Ting. B. 24. 25. in pr. Radsi. B. 13. 29. L. I. ff. h. 10

2. Postulare possunt omnes q. non prohibentur 1. Edicto, & pro se & alijs, ut surdi & minores 17. an. L. 1. P. 3.; Vel pro alijs tantum ut fœminæ, cœci & insigniter infames; vel non in totū pro alijs; nam pro se & certis personis, sz. parēte, pupillo & cqdam postulare permittuntur, ut infames, non singulari sed qualicun- L. I. & VV. scim, in P.

quæ infamia. 2. *Lege*, ut Vasalli pro
alijs contra dominum, alijq; ob reves-
tentiam debitam. 3. *Sententiâ judicis*
in sua Cœ ad tempus vel in perpetuum.

con 3. 1. Quos prohibet prætor apud se po-
Notabili- stulare, omnimodo prohibet, etiam si adversarius
ores leges eos patiatur postulare. L. 7. 2. Nemo ex indu-
stria protrahat iurgium. 1. 6. C, conf. process.
iudic. P. 16.

Tit. 2. 4. Infamia est læse existima-
De his qui
notantur *tionis status legibus & moribus*.
infamia *improbatus*. Weseemb, in par.

Cod. lib. 2. 5. Estq; 2plex 1. *Iuris* (de qua
Tit. 13. hic propriè) quam lex ob turpe & gras-
vveleemb. ve aliquod crimen nocenti irrogat. quale
in par. furtum, perfidia, binas nuptias sis-
mul contrahere (quod c. 3. Hög. B.
Et L. capitale est) olim etiam mor-
tuo marito intra annum luctus ad
secunda vota festinans L. 15. C. hic.
vid. St. L. c. 20. Kong. B. Och mari-
man theſſ mårre. C. 17. in fine Erf. B.
C. 2. Jord. B. C. 31. Kåst. Gläsig
för munnen och sågi siffler han lögħ.
2. *Facti* (quæ tamen propriè infamia
non est) *Quando alicujus fama*
opus

apud honestos viros læditur & gra-
vatur. Quâ laborant interdum à
viro eminenti publicè gravitèr in-
crepati. Item, (secundum quo-
dam) carnifex hæreditarius: quia
executio legis est honesta, in nostra
verò patria illum potius utrâq; græ-
vari monstrat experientia.

6. Infamia irrogatur 1. *Iure*, sententiâ
defin. non necessariâ. 2. *Sententiâ ju-*
dicis, cum de criminis disputari pos-
sit. 3. *Genere pena*. *Not*: Infames
per sumum magist: restitui solent.

7. 1. Qui furti, de dolo male, suo nomi-
ne damnatus pæctusq; erit, infamis est: quia in-
telligitur confiteri crimen, qui paciscitur. L. 4. & ^{Vide VVes.} Notabili-
5. ff. 2. Ieus fustum aliaq; pœna infamia non
importat, sed causa propter quam id pati meruit.
L. 22. ff. 3. Improbum fœnus exercentibus, &
usuras usurarum illicite exigentibus infamie mar-
cule irroganda. 1. 20. Cod. 4. Infamibus por-
ter dignitatem non patrebunt. C. 21. Tinc. B.
Ech warde aldre witnesbåre.

8. Procurator est administra- Tit 3.
tor, qui aliena negotia mandato do- De Procura-
mini (U) in judicio administrat. torib; & de-
L. 1. ff. Conf. processi; jud; P. 15. & fensorib;
Cod. 2. 13.

Jorde Balcken c. 15. Laudz Lagen (A)

Linde distinguitur à gestore &
defensore voluntario, etiam à pa-
tronō, nomine litigatoris publicē,
quicquid eum oportet, faciente e-
jusq; ius pandente; nec non ab Ad-
vocato, qui ex suo officio publico,
causæ quoquo modo patrocinium
præbet, qui etiam causidicus dictus.
procurator verò intra mandata do-
mini manere tenetur. Tales Ad-
vocati ordinarij in nostris judicijs
non usurpantur.

L. 10. Cod.
h. 1.

Bachō ad 9. Procurator 1. aliis *simplex*
sive in rem alienam ad emolumētū
domini, Alius in rem suam qualis em-
ptor hereditatis L. 34. ff. qui quidem
alienum negotium mandato agit,
sed in suum commodum, cum litis
dominus ei actiones cedit. 2. Alius
generalis omnium rerum, vel speci-
alis unius rei. l. 1. ff. 3. Alius ad
lites, alius ad negotia. Cuj. 4. Ju-
dicialis vel extrajudicialis.

zo. Defendere est judicium
Rei

*Rei nomine suscipere & eandem
vicem subire quam reus subiturus
esset. Defensor est necessarius vel
voluntarius.*

11. Dare procuratores neque-
unt, qui non consentire possunt, vel
non sunt sui juris, vel non litis do-
mini. Dari autem regulariter,
prohibentur minor 25. an foemina,
miles 1.54. alienatum litium redem-
ptores 1.7. & 15. C. h. t. quod con-
gruit cum c. 29 Kong 3 L. Chen som
&c. Rei criminis capitalis. l. 6.
Cod. h. t.

12. Procurator, uni^o partis dum
rationum gnarus, ad alteram se con- L. 1, ff. de
ferre, omnino prohibetur. Item pravar,
tenetur majorem curam in alienis
præstare, quam interdum in suis ad-
hibet negotijs; ibi enim nihil caret
culpa quod neglectum aut declina-
tum l. in re C. mandati.

13. 1. Qui alieno nomine agit, quam-
eunq; actionem ratam habiturum, eum ad quem ea Notabili-
ties pertinebit, cavere debet, L. 39, ff. 2. Ignorantes leges
sancti domini conditio deterior per procuratorem

L. 51. ff.
h. t.

Conradus
Lage p. m.
684.

feri non debet. l. 49, ff. 3. Omnis qui defendi-
tur, boni viri arbitratu defendendus est. l. 77, ff.
4. Si procurator specialis officium mandati egress
est, id quod gessit nullum domino præjudicium
facere potuit. Si vero plenam potestatem agen-
di haberem iudicaram rescinditione oportet, sed
de fraude & dolo procurator conveniendus est. l.
10, C. 5. Alienam suscipere defensionem, virile
non muliebre est officium. l. 18, C.

Tit. 4. 14. Vicina sunt munia procu-
Quod cuiq; ratoris & Syndici, qui est procurator u-
cunq; uni- niversitatis (sz. Reip. civitatis collegij
versitatis nomine vel &c.) qui Communi mandato (A)
contra eam Causas & lites universitatis in ju-
egatur. dicio administrat & persequitur.
Wesemb. in P. (A) datus est ab omni-
bus collective, itaq; non tenetur ad
Bach. ad ff. defendendos singulos seorsim, sed
h. 5. ipsam universitatem.

Notabili- 15. Si quid universitati debetur, sin-
or Lex. gulis non debetur, nec quod debet univer-
sitas, singuli debent. L. 7.

Tit. 5. 16. Negotiorum gestor, pro-
De negotiis priè hic, qui sine mandato domini
gestis, Cod: bb: 1, Tit: aliena negotia propter honestam
19. rationem curanda suscipit. Conr.
Lag.

Lag: c. 15. p. 2. Quod non raro fieri,
utile est.

17. Negotiorum gestio 2pl: l. 3.

1. *Necessaria*, cum quis necessitate
quasi urgente agit, ut curator, tutor,

2. *Voluntaria*, cum quis sponte &
non rogatus alienis negotijs se im- Osterm:
dispo. 10. ad
ff.
mitat.

18. Ex negotij gestione oritur
mutua negotiorum gestorum actio:
utrinq; enim est tacita obligatio ex
quasi contractu. 1. *Directa*, domi-
no rei gestæ adversus gestorem data,
ut rationem suæ administrationis
ac fidei reddat. 2. *Contraria*, volun-
tario, sive *Utili*, necessario gestori
contra dominum concessa, ut ei im-
pensas refundat indemnemq; præ-
stet: *Non enim debet alicuj suum officium Reg: Juris
um esse damnosum*. In jure nostro
potius mulctatur qui alienis nego-
tijs in judicio, sine gravi causa, non
rogatus se immitat. C, 29. Ron. b. 11.
Ingen gōre sign. &c.

19. Negotium gestum dicitur

A s ad

ad aliquem spectare octo modis^o i.
1. Cura 2. Re ipsa 3. Ratihabitione.
4. Ipsi gestu 5. More Civitatis
Schneid. ad ius^o. 6. Naturali ratione. 7. Virtute consequentia. 8. Praeambulâ
1319. voluntate.

Notabilis 20. 1. Gestor latam culpar & levem
ores leges (non semper levissimam) & dolum præstare tene-
tur ex l. 11, ff, non calum fortuitum l. 21, C, nisi
in causa fuerit : Quoties enim res sine dolo &
Reg: Juris culpa perit, domino perit. 2. Ignorantis & ini-
viti conditionem meliorem, non deteriorem facie-
re nos deceat. 3. Negotis gestis non in rem, sed
in personam est actio l. 23. Cod.

Tit. 6. 21. **Calumniator**, est qui p. frau-
Calumnia- dem & frustrationem aliquem lite-
toribz Cod. vexat. Qualis est, qui falsa crimina
lib, 9, Tit,
46. & actiones sciens intentat. Vid: O-
sterm: disp: 10.

22. **Hic a. Calumniator** est siue proce-
rator vel alias qui calumnia et sapientia
nisi accepit, ut alicui negotium ficeret,
(A) vel non face et (B) Bacho. ad ff,
h, t. (A) calumniose sz. agendo. (B)
Cum reus malit aliquid dare, vel mas-
VV Esembr. xin o cum detimento, coactus quasi
in par. pacisci, qua calumniosâ lite vexari.

23. **Hinc**

23. Hinc oritur actio in factum,
intra annum in quadrupli, post in
simpli pœnam l, i, h, t. Competens
ei qui pecuniam dedit, vel ei, cuius Vide Bach,
ad ff, h, t.
gratia aliquid datum est, **adversus**
calumniatorem. L. i.

24. **Hac** **actio** **nec** **heredi**, **nec** **in he-** Notabili-
redem, **nisi** **in id** **quod** **ad** **eum** **pervenit**, **or** **Lex.**
datur: **Constitutum** **enim** **est** **turpis** **la-**
cra **ab** **hereditibus** **posse** **extorqueri**, **licet** **cri-**
mina **morte** **extinguantur.** L. 4. & 5. ff.

25. **Restitutio** A) **in integrum** LIBER
est redintegranda B) **rei** C) **vel** QUARES
causa (D) **actio**. Paulus lib. i. sent. C. 7. Tit. 1.
A) Restituere hic est in statum sive De in inte-
grum resti-
tutionibus.
ad jus pristinum reducere. Sic dece-
ptus aut læsus, à magistratu in eum
statum, in quo ante deceptionem
vel lesionem erat, justa de causa, in-
terdum reducitur. B) redintegrari
est in integrum reponi. C) Cum res
perfecta est, i. e. data vel facta. (D)
qn. non est datum aut factum, sed
tantum promissum, quæ causa sive
obligatio beneficio restitutionis re-
scindenda.

Vide VV
semb. in A).

Alia

26. Alia i. est *Gratiae*, damnatis
indulta. Alia *justitia*, justâ peten-
di causâ munita. Bach: ad ff; h, t.

27. Alia in rem, cum res petitur, alia
Cuiae: t, I, in personam, cum de poena etiam
P, 177. agitur..

27. Variæ sunt restitutionis cau-
sæ, impetrari enim potest quoties e-
videns æquitas poscit, l, 7, Præcipuae
tamen, metus, dolus, ætas, &c de
singulis breviter.

Notabilis 28. 1, Non semper & simpliciter pros-
pter rem minimam, si maiori præjudicetur, conce-
eras leges ditur restitutio, ex L, 4. 2, Non videtur exclu-
sus (re sive rei actione) quem prætor se in inte-
grum restituturum pollicetur.

Tit. 2. 29. Prima restitutio causa
Quod meo est metus, non tamen quilibet van'
causa ge- timor, nec reverentialis, sed atrox &
stum oris, majoris malitatis L, 5. inevitabilis,
Cod: 1, 2, aii, 20. præsens & qui in constantissimum,
ob formidinem objectorum, eadere
potest, l, 6, ff, hic, qualis est mortis,
verberum, stupri, vinculorum. C,
13, Kop. B. 44.

30. Hinc actio (nisi quis postea
spontè consenserit) personalis ex
delicio

delito, in rem tamen scripta... I, 9,
P, 7. adversus vim sive metū (idē n.
hic ferè notant) inferentem, imò o-
mnes rem istam habentes, eit: P, ad
restitutionem datur, arbitraria tñ.
intra annum iā 4druplum, L, 14, ff, Pacius in-
nisi spontē ante condemnationem Cod: h, t,
res restituatur, post in simplum.

31. 1. Quadruplicabitur omne quod- Notabili-
cung, oportuit restituī. L. 14. P. 1. 2. oras leges
Uis etiam tunc est, quoties quis id, quod
deberi sibi putas, non per judicem reposcit.
L. 13. ff. 3. Ad invidiam alicui nocere
nullam dignitatem oportet. L. 6. C. 4.
Atrocitate facti metus probandus est.
L. 9. Cod.

32. Secunda causa est dolus in- Tit. 3.
bonum & malum divisus, illum vo- De dole
cant solertiam... I, 1, ff, hic, qn. quis malo. Codex
non ita contra ll. animum decipiens
di, sed vel sui defendendi (ut in milis-
tia) vel alias licitum finem sibi pro-
positum habet. Sic medicus in u-
sum ægroti.

33. Dolus malus est cum deci-
pientia

*piendi animo damnoſe aliud ſimu-
latur, aliud agitur. Ex L. 7. ff. de*

Bach. ad *pactis, qualis est C. 2. 3. & 2. 3. 2.
ff. h. c.*

St. L. R. 3. B.

*34. Dolus 1. eſt incidentis incon-
traeturum qui non eſt cauſa contractus,
ſed volens contrahere, vendere, emere,
incidenter poſtea decipitur. 2.*

*Schneid. Dans cauſam contractui, qn. quis dolo-
lib. 4. 5. 6. inducitur ad incūdum contractum,
quem aliiſſ non erat initurus. 3.*

Ex proposito studio fraudandi. 4.

Bach. ad *In vel ex re ipſa contingens (negotialis
ff. h. a. dictis, q definitioni non ita applicari
potest) qn. ſine fraude & voluntate
contrahentium laſio ſit. E.g. quis
vendit taurum minoris, quām par-
eſt, ubi & emptor & venditor igno-
rant, cum pluris poſſe vendi. 5. Ma-
nifestus. 6. Presumptus, cum quis id
non facit, quod ex lege tenetur..*

*35. Dali mali actio (nullā alia,
quippe famosa eſt, competente)
datur, personalis, non in rem ſcripta*

*Bacine in
Cod. L. 15. ff. & Bach. C. loco, olim anna-*

lis, nunc biennalis L. u. cod: in fa-
ctum tñ. perpetua. L. 28. ff Non
conceditur contra eos quibus si-
gularis reverentia debetur, L. II, a.
gitur tamen in factum, ast sine men-
tione doli. Wesemb: inquit, furti
pœnam non ita locum hic habere,
quoniam decepto non invitus, sed
volens contrahit, ast ex cap. 3, Röp.
B. L. aliter videret. Falsas rāges
godz/ gānge ther em som anan ciuss
had.

36. I. Is nullam videtur actionem ha-
bere, cui propter inopiam adversarii iniurie est 1. Notabilio-
stio, L. 6. ff. 2. Commendare rem venalem non oras leges
statim est decipere, nisi ad sit animus dolosus, ex L.
37. ff. 3. Dolam ex infidili perspicuis probari
convenit, L. 6. C.

37. Tertia causa est minoren-
tas, itaq; minor 25, an, in J. R, in quas Tit. 4.
vis (majori puta) læsione in integrū De minori-
restituitur. L. 7. ff. h, t, nisi major bus 25, an-
factus id ratum habuerit, aut ejus 22, eum
dolo factum. &c. Schneid: lib: 1, tit:
21, vid, C. 8, 16, 18, Jord. B. L. seq.

38. Non fortuitus eventus, sed
circumventio, & in consulta facilis

tas, restitutionem pariunt, L. II, p. 4. Nec erit hic propria aliqua actio, sed totum pendet ex prætoris cognitione. L. II, p. 60. Et hic restitutionis petitio olim dabatur intra annum utilem, nunc quadriennium continuum post legitimam ætatem.

39. *Not:* *Annus continuus* constat 365. diebus, dictus quod continuo currit, sive dies feriatus, sive non, sive quis præsens sive absens. *An-*
schneid. li, *annus Utilitatis etiā habet dies, sed non*
3. die, 1a, *currit diebus feriatis, nec qn. quis*
agere impeditur.

40. 1. Pomponius sit, in pretio emptio-
nis & venditionis naturaliter licere contrahentibus
ores leges se circumvenire. L. 16, p. 4. Aequior est lex
nostra C. 32, B. op. B. c. 16, p. 5. Ron. B. Si L.
cum Apostolo id improbans. 2. Non video
circumscripturn esse minor, qui usus sit iure
communi, h. ult. Cod.

41. Quarta causi est minima
Tit. 5. capitum minutio, cuius duas species,
De esperte minutus. Emancipatio & Arrogatio, quarum
olim tanta vis erat, quod priores a-
ctiones & obligationes omnes, con-
tra ita capite minutum competentes

extinguebant, Ratio allegatur subtilis, quia statum mutans per emancip. aut adopt: in imaginariam servilem causam deducitur L: 3. ideo civilis obligatio ei adhærescere non potest.

VVEscemb.
in par.

42. Verùm cum injustum videbatur ita ipsorum creditores, merâ ratione civili, illudere, prætor rescis. fâ minutione, quasi facta non esset, in eos hic judicium dabat, restitutio- nemq; promittebat. L. 2.

43. *Capitis diminutio est pri- oris status permutatio.* L. 1. Status autem tria sunt genera, *Libertas*, *Ci- vitas*, *Familia*, quorum unum quoties amittitur, caput i. e. status hominis, minui dicitur. Wesemb.

44. Hinc 3pl. capitis diminutio,
1. *Maxima*, cum quis omnia tria as-
mittit, ut *servus*. 2. *Media*, liberta-
te retentâ, familiâ & jus civitatis ad-
mit, mortem civilem inferens, quâ
patitur deportatus. *Biltoger*. 3. *Minima*, cum familia tantum muta-
tur,

Consultiss:
Præses disp.
J. Rid. 2da.

tur, integrâ libertate & civ: quæ im-
propriæ diminutio dicitur, arrogatio
& emancipato competens'. Hæc
hoc in tit. tantum intelligitur..

*Notabili-
ores leges* 45. 1. Initiarum actiones & obligatio-
nes ex delicto venientes, caput seqvuntur. L, 7; P,
I. 2. Civilis ratio iura naturalia corrumpere
non potest, L, 8.

Tit. 6. 46. Quinta restitutionis causa
Ex quibus est absentia, quæ stuplex 1. Neces-
causis 25. saria & probabilis, ut qn. quis Reip.
annis in in-
tegrum res & non sui commodi causa absens,
stituuntur, vel captivus. c, 18. Jord. B. LL. 2.
Cod: I, 2. Probabilis tantum, ut studiorum caa
absens. 3. Necessaria tantum &
non probabilis, ut metu criminis ab-
sens, vel relegatus'. 4. Voluntaria
sine contumacia, ut qn: sui emolu-
menti causa quis absens'. 5. Volun-
taria cum contumacia, malitiosa di-
ctis, qn: citatus contumaciter abest.
C, 12. Ting. B. & 7. Nudst. B. Not:
non quibuscumq;, sed justa de causa
absentibus ex aequo & bono succur-
rit prætor. Conf: c, 8, 15. Jord. B. LL.
*Notabili-
ores leges* 47. 1. Non negligentibus subvenitur, sed
necessitate reruta impeditis, L, 16, ff. 2. Resp:
mino-

minorum iure uti solet, ideoq; auxilium restitu-
onis implorare potest. L, 4, C.

4e. Sexta causa est alienatio Tit. 7.
(futuri non præsentis. Cuj: t, 2, p, m, De alienati-
9.) mutandi causā facta, quæ fieri dis- one iudicii,
citur, cum aliquis dolo malo, metu mutandi
impendingis litis, rem, de cuius pos- causa facta
sessione non adeò securus, ad alterū Cod: lib: 2,
sive potentiorem sive captiosum li- tit, 55.
tigatore &c. alienaverit, ut sui adver-
sarij (fortè veri dñi) rationem agen-
di difficiliorem ac deteriorem red-
dat, alio substituto. Not: utrumq; os
minò requiritur, ut alienatio facta
sit dolo malo, & judicij mutandi
causā,

49. Verūm cum iniquum sit Reg: Juris
nostram causam ex alieno facto de-
teriorem fieri, Itaq; hic datur actio in
factum L, 1, ut nisi rem in pristinam
causam restituat, tanti damnetur,
quanti alterius intersit, alium adver-
sarium non habuisse, I, 1. Obs.
Alienatio est dominij, vel possessionis, vel Cuiae: ad
juris in aliud translatio. Cod: b, c.

Notabili- 50. *Hic actio annalis est ex rei per-
or Lex.* secutionem, arbitrio judicis, continet, L.
4. § 6. ff.

Tit. 8. 51. Agitur hic de compromisso,
De receptis quod est privata illa partium pro-
qui arbitris missio, quâ sponte ad alicujus vel
um recepe- plurium (qui arbitri, sive compro-
runt, ut se- missarij judices dicti) arbitrium su-
tentiam di- cerent. C. am controversiam dijudicandam
l, 2, tit, 50. remittunt, simulq; compromittunt
se, quicquid ex æquo & bono statu-
erint, ratum habituros.

Notabili- 52. 1. Arbitrus si erraverit in sententia di-
ores leges cenda, eam corrigerere non potest. l, 20, ff, quia
tunc iudex esse desiit. 2. Statim debet sententia
arbitri, sive æqua sive iniqua sit, & sibi imputet, qui
compromisit. l, 27, ff. Explicant de modicâ lexio-
Goth. in- ne alias doli exceptione uti potest. 3. Arbitrus
notis extra compromissum nihil facere potest, l, 32, p.
22, ff. 4. Ex sententia arbitri ex compromisso
iure perfecto aditi, appellari non potest. L, 1, Cod.

Tit. 9. 53. Nautæ & caupones quod cu-
Nautæ, cau- juscq; salvum fore receperit, nisi re-
pones, res- tituant, datur hic viatori actio in fa-
bularii, ut Etū adversus illos, vel in simplū, ex
recepta re- situant, quasi contractu ex recepto, vel ex
quasi maleficio, si ab eis vel eorum
Reg: servis furtum factum, *Sunt enim in-
culpa*

culpa, qui malorum hominum utuntur-
perā ff. hic.

54. Caupo tenetur pro his qui habitandi
causā in Caupona sunt. Hoc autem non perti-
net ad eum, qui repentina hospitio recipitur, velus *or Lex*.
ti viator. l. 6, p. 3, sz, non tenetur ex maleficio
pro viatore, tamen ex recepto, si rem salvam fore Bachov. ad
recepitur. ff, h.t.

Pars Secunda. ff.

L I B E R
Q U I N T U S,

55. *Judicium est legitima con-*
troversia judicialis inter Actorem
& Reum apud competentem judi-
cem disceptatio & dijudicatio. Cons.

Tit. I.
De Judiciis
Cod. lib: 3.
tit, I.

Præses Disp. 8. de ll. Aristot; brevi-
ter, justi & injusti dijudicatio.

An. Matt.
de Judic.

56. Estq; 1. *Civile*, ex civili cau-
sa præcipue qn. q.s postulat sibi aliqd *Civiliter ins*
adjudicari, arg: 12. & 13. *Ting. b. L.* *quit calv. as*
2. *Criminale*, (quod capitale vel non *git, qui*
capit,) ex maleficio, qn. tantum agi- *qued sua*
tur, ut adversarius poenam (quæ in- *privatum*
terdum in pecuniariam vertitur, *interest per*
arg. c. 6. *St. L. 29. Drapt med mil: L.* *sequitur;* *criminalites*
corporis luat. c. 12. *Et zh. 1. Tiuf. b. L.* *v, qui vino*
Et ex hisce mixtū. II. h. V. 9. *dictam pub*
blicā criminis
nis experis
tur.

3. *Petitorium*, quando ratione domini res petitur, in quo tantum agitur de rei dominio, C, 16. Jord. B. Ll. & Consultiss: Præses disp.

Jurid: 3. 7. *St. L.* eod: 4. *Possessorium*, ubi possessio defenditur, de qua tantum agitur. C, 30. in fin: Jord. B. Ll.

5. *Reale*, cum non ita subest obligatio ex contractu, sed propter rem controversia movetur. C, 16, Ll. & 12 St. L. Erf. B.

6. *Personale*, cum ex obligatione actio oritur in personā. C, 7, Jord. B. & m. Röp. B. Ll. multisq; in locis.

7. *Privatum vel publicum*, illud privatorum, hoc Reips quæ læsa, illatam injuriam præcipue vindicat. C, 14, & 18, Edz. B. Ll.

8. *Simplex vel duplex*.

9. *Rescindens vel rescissorium*.

10. *Ecclesiasticum vel seculare*. &c. eodem ferè modo, quo actio, dividitur.

57. Judicium constituunt, *Actor*, *Reus* & *judex*. Quæstio judiciaria est 2pl: vel *Facti*, qn. num factum.; Vel *juris*, cum num jure, factum sit, quæritur.

58. Actor litem contestatur, a.

ctionemq; intendit. Reus con-
venitur, excipit, reconvenit. *Not:* A-
ctor sequitur forum Rei. quod sortitur
ex contra*actu*, delicto, domicilio, &c.
c. 31. in fin: Röp., b. 1. Räst. b. 12 p. 4.

Dictus & re-
quæ ab eo
petitur Ves-
in p.

59. Judex citat, cognoscit, judi-
cat, & interdum ex J. R. exequitur..
de executione in jure Svec: vid: p.
36. 37. 38. process. jud. Cujus officium
etiam 2pl. i. Nobile, quod per se stat,
& jurisdictionis autoritate exerces-
tur. sic judex interdum nullo accu-
sante in criminis animadvertis. arg.
c. 9. & 10. Räst. b. 2, ex J. R. Merce-
narium, qd p se non stat, sed actioni,
juxta ejus normā, deservit, unde tri-
tum.: Ibi null^o actor, ibi nec judex.

Giphainis
lib. 4, inst.
Disp. 36.

60. 1. Error litigatorum non habet con-
sensum. L. 2. ff. 2. Judex tunc litem suam ta-
cere intelligitur, cum dole malo in fraudem legis ores leges
sententiam dixerit. l. 15. ff. 3. Non quidquid
iudicis potestari permittitur, id subiicitur iuris ne-
cessitati. l. 40. ff. 4. Placuit in omnibus rebus
principiam esse iustitiae æquitatisq; quam stricti
iuris rationem. L. 8. Cod. Proverb. Högste rätt
högste orätt.

Notabili-
ties leges

61. Inofficium testamentum Tit. 2.
De in offi-
dici.

cioso testa- dicitur, quod fit contra officium pi-
mento cod. etatis, ijs personis exheredatis, vel
l, 3, tit, 28, iniquè præteritis, quibus natura aut
pietatis jure successio debetur. Pae-
in Isag: ad ff, h, t. quod per querelam inofficiosi testamenti non raro
rescinditur..

Quæ pro- 62. Hæc querela datur, 1. De-
priè nec a- scendentibus in infinitum, ut filijs, fili-
etio nec ac- abus &c præcipue si naturales & le-
eusatio , gitimi simul sint, aliàs inquit
VVEs, in p. Schneid. naturales tantum matris,
non patris testamentum inofficio-
dicere possunt. 1, 29, ff. Nec legitio-
mi tantum, queri possunt. 2. Ascen-
dentibus, sz. parentibns &c in infin: si
naturales & legitimi simul, justè
queruntur, si naturales tantum, tunc
mater, non pater, de inofficio agere potest. 3. Collateralibus proximioribus sz. fratribus & sororib⁹
(non ultra l. i.) præsertim ex eodem
patre, non ita uterinis, arctior enim
Giphanius, videtur necessitudo per patrem ex
Disp, 3, L, communitate juris, nominis, familie.
2. Inst.

Ex

Ex jure nostro ulteriores cognati
eum effectu queri possunt. C. 2,3, 11.
& 19. St. I. Erd. V. 14, Ryr. V.

63. Hæc querela datur contra
quosvis heredes, vel ut testamentum
infringatur, aut legitima (*Quæ est
portio bonorum hereditariorum, quam
pater liberis non ingratis relinquere tem-
sur. Vid. c. 19, Erf. V. St. I.*) supple-
atur.

64. 1. Non consentiendum est parentib⁹,
qui iniuriam adversus liberos suos testamento ma- Notabili-
lignè inducunt, l. 4, ff. 2. Cum contra testa-
mentum, ut in officiolum iudicatur, tunc non ere-
ditur defunctus testamenti factionem habuisse, l.
17, ff. 3. Parentibus arbitrium dividendæ here-
ditatis inter liberos admittendum non est, l. 8, eod.
4. Testamentum militis filii famam, in castris pe-
culio factum, neq; à parte, neq; à liberis eius per
querelam rescindi potest, l. 24, cod.

65. *Hereditas* 1. est successio in Tit. 3.
*universum jus defuncti, quod habu-
it tempore mortis, vel 2. summittur pro
ipsis rebus hereditarijs. West. in p.* De petitio-
ne heredi-
tatis. C. lib.
3, tit. 3 lo.

66. Universa hereditatis petitio
est actio universalis, civilis in rem,
bona fidei, quā quis petit heredem
se declarari hereditatemq; jure ad se

pertinentem, ab eo qui pro herede vel possidente posset, sibi restitu. vid: c. 16, q. & 12, St. l. ErfB. Not. Hac actione petuntur corpora & jura l. 18. excipiuntur servitutes, quæ acti- one confessoriâ petuntur., l. 19. §. 3.

67. Hinc actio 1. Directa, adver- sus possidentem pro herede vel pos- sessore. L. 9. ff. h. t. 2. Utilis, con- tra emptorem hereditatis, vel alium singulari titulo possidentem.

*Notabili-
ores leges* 68. 1. Nihil in præiudicium iudiciorum, quæ sunt de petitione hereditatis fieri debet. L. 5, ff. 2. Non debet petitor ex aliena iactura lu- crum facere. L. 38, ff.

*Tit. 4.
Si pars he-
reditatis pe-
tatur.* 69. Non opus hic morâ: Idem enim juris in parte ad partem, quod in toto ad totum. L. 26. de rei vind. & Wes Not: heres etiam hic univer- sali jure succedit, nam

*Notabili-
ores leges* 70. 1. Qui hereditatem vel partem petit, is non ex eo metatur, quod possessor occupavit, sed ex suo iure. L. 1. 2. Quod semel aut bis existit, prætereunt legislatores. l. 3.

*Tit. 5.
De posses-
sione her-
editatis peti-
tionis.* 71. Proponitur hic 2da heredi- tatis petitio, bonorum possessori da- ta, quem prator legitimè loco here- dum

dum ad honorum possessionem
vocat.

71. Est 4. bonorum possessio (21)
ius persequendi retinendi, publico
monij, quod cuiusq; cum moreretur
fuit. Alias praetoria successio. (22) in
effectu nihil fere distat ab hereditate
in tit 3. intelligitur enim etiam hic
universum jus defuncti, itaq; eadem scheld. li.
hic veniunt ferè observanda.

72. Hic tantudem consequitur honorum
possessor, quantum superioribus actionibus
heres. L. 2.

73. Sequitur tertia hereditatis
petitio sz. fideicommissaria, data si
deicommissario, ut heredi.

74. Fideicommissaria hereditas
est, quam alij restituere à testatore
heres, directe institutus, rogatus est,
retentā tamen sibi, si voluerit Trss,
bellianicā i.e. quartā honorū parte.

75. Fideicommissarius vero est is,
cui ea hereditas restituitur. Calv.

76. Hac actio eadem recipit, quæ heredi
satis petitio ciuilis. L. 2.

77. Rei vindicatio est actio realis,
specia-

Chafultiss;
Praef. Dispa
Juridica. 26
30. 4. b. 10.

Notabilis
or Lex.

Tit. 6.
De fideicom
missaria he
reditatis pe
titione.

Calv. in
Lexico.

De hisce
fusse agitur,
L. 30, ff.

Notabilis
Lex.

LIBER
SEX

Tit. I. *specialis, per quam quis petit se dominum
De rei vindicatione, res corporalis controversae declarari, eam-
C. 1, 3, tit: què officio judicis à possessore sibi restitui.
32. de qua multa Jord. b. Byg. b. Zing. b. &c.*

Consultiss: **78.** *Est 2pl. 1. Directa, ex causa
Præses ex directi dominij, soli vero domino
VV Esemb: in quadam data. C. 14, Jord. b. &c. 2. Utilis,
in disp: habita ex causa quasi dominij data Vasallo,
Marpurgi. arg: c, 4, p, 9, Ron. B. &c. alijsq; utile
Treutl: & habentibus dominium. arg: c,
Oster: disp: 20, §, 2, Jord. B. &c.*

15. **78.** *Datur hic Dño actio adver-
sus quemlibet (præter sequestrum,
quia restituere nequit) vel bonā, vel
Reg: Juris. malā fide, etiam titulo, (Dominium
enim titulo prævalet) rem possiden-
tem. *Not:* Bonæ fidei possessor, an-
Vid: Goth: te litem contestatam, lucratur fructus
ad 1, 22, c, h, t, & Cor: naturales (sz. consumptos, non ita
Lagum p, extantes) & industriales, (secundum
q, c, 12, & VV el: in p, quotdam nisi locupletior factus) M.
verò F. possessor omnes fructus cum
ipsa re restituere tenetur. L. 22. c. h,
t. Quod videtur innui c. 19. Jord.
B. &c. &c.*

Res

80. **Res corporales hāc actione** Propriet. a.
petuntur, non ita incorp. ut servitu- nec possidē-
tes, nisi rei corporali insint. hibentur.

81. 1. In speciali actione non cogitur posse. VV. ex l. 4,
sor dicere pro qua parte eius sit. Hoc enim pe- ff. de usue-
titoris munus est non possessoris, l. 73, ff. 2. Re-
tuā apud alium manente proprietatis error nihil Notabili-
tibi nocere potest. l. 18, c. 3. Nullo iusto oras leges
titulo præcedente possidentes ratio iuris querere dominium prohibet. l. 24, C.

82. Non immeritò inter aequi- Tit. 2.
rendi dominij modos numeratur De publici-
usucapio, ff. de usuc. Cap. 1. Jord. B. ana in rem
¶. Sed q̄lim incompletā usucapio. actione.
ne, si possessor rem casu amittebat,
non dabatur ei ex jure Civ. rei istius
vindicatio, q̄a dominiū non habuit.

83. Publiciana est actio in rem a Prætoris
prætoria, quā quis rem, quam bonā publicio di-
fide aliquo dominij acquirendi mo- & a.
do, & non dñō nactus est, non dum
tamen uscepit, & possessionem
ejusdem rei amisit, a possessore
ejus petit & vendicat. Consultiss:
Præses in-
suis dictatis
ad instar.

84. Datur hæc actio quasi domi-
no, contra quemlibet (excepto vero
domino L. 16. b. t. qui hic semper
suum

suum repetit) non possidentem titulo & bonâ fide, alias, si titulo etiam ille possideat, statuunt in causa patrì meliorem esse conditionem possidentis quam petentis. arg: c. 30. §, l. Jord. B. L. l. cum duo vincula, titus Ius & possessio, fortius ligent.

85. Ut hæc actio competit requiritur, 1. *Ius* *titulus*, sive *emptionis*, *donationis*, *legati* &c. 2. *Traditio*, cum non nodis pactis, sed traditionibus dominia transferuntur. 3.

Bona fides (*qua tantum possidenti presta-*

re solet, quantum veritas,) quod credidit rem ejus esse, à quo eam traditam accepit. 4. Ut res talis sit, cuius ius alienatio non est lege prohibita.

L. 12, h. t. 5. Ut res in tradens non sit dominus. Not: in multis cum rei vindicatione convenit, in quibusdā

Notabili- differt, ut ex collatiōe patere potest.

or Lex. 86 Qui momento possedit, teste etiam hæc actione expericetur. l. 12. P. 7.

Tit. 3. 87 *Emphyteusis* est contractus si ager vel juris civ. nominatus, quo rei immobiliis possessio, & dominium utile ad

tempus longum, vel perpetuum, ea
lege conceditur, ut Dominus in re
cognitionem directi dominij cano-
nem (i.e. certam pensionem) quot-
annis consequatur; Emphyteutica-
rius verò usufruere sibi cedente rem
meliorem ac cultiorem reddat, huc
quodammodo spectare videtur, C. 25: Consultiss:
Præses cit: disp:
Jord. B. L. qui contractus emphy-
teuticarius dictus & diversus est à
venditione & locatione.

88. Fundus sive ager, qui ita fruen-
dus conceditur, emphyteuticarius si-
ve vestigalis dicitur, qui verò hanc le-
ge fundum accipit, emphyteuta sive
emphyteuticarius (subst:) dictus, cui
hic, ut quasi Dño, datur actio utilis,
(Cuj. vestigalis dicta) in rem adys-
sus quemlibet possessorē, imo inter-
dū ex J. R. ipsum Dñum l. i. in f. ff. h. t. Pac: in
ffag: ad ff:
89. Amitti potest emphyteusis, si ca-
non non solvatur, vel res emphyteu-
tica deterior reddatur, aut inscio
Domino alienetur... vid. c. h. t.

90. Si non conventum & tota res emphyteutica
perit, tunc Domino perit, si particulare damnum orlex.
ad emphyteutam suam ex l. i. C. Notabilit:
C. O.

Corollaria 1. Ethica.

De Summo Bono.

I.

An detur Summum bonum Civile? Aff.

II. An recte definiatur per operationē anima rationalis secundum virtutem perfectam & optimam, in vita perfecta? Affir.

III. An consistat in divitijis, idaea platonica, honore, voluptate, vel stricte virtutis habitu? Nega.
Sed in virtutis non impedita actione.

IV. An homo in hac vita, sano sensu, illud conserui, & ante mortem felix dici possit? Aff.

V. An hecce tria bonorum genera, corporis, animi, fortuna, necessariò conjunctim requirantur ad S. B. essentiam? Neg.

VI. An felicitas activa praesertim Theoreticā? A.D.

2. Politica.

De formis imperiorum, & Regis constitutione. I.

An Monarchia pra Aristocratiā & Democratiā laudanda? Aff.

II. An detur resp. mixta? Aff. D.

III. An praefet regem succedere, quam eligi? Aff.

IV. An juramentū regium maiestatem minuit? N.

V. An coronatio absolutè necessaria? Neg.

VI. An Gynacoeratia improbanda? R. Id in nostra patria affirmans, esset omnium ingratissimus.

